

Nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prekybos tam tikrais policikliniais aromatiniais angliavandeniliais ir jų naudojimo gaminant alyvą ir padangas apribojimų (dvidešimt septintasis dalinis Tarybos direktyvos 76/769/EEB pakeitimas)

KOM(2004) 98 galutinis - 2004/0036 (COD)

(2005/C 120/07)

2004 m. kovo 22 d. Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos sutarties 95 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prekybos tam tikrais policikliniais aromatiniais angliavandeniliais ir jų naudojimo gaminant alyvą ir padangas apribojimų (dvidešimt septintasis dalinis Tarybos direktyvos 76/769/EEB pakeitimas)

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. rugsėjo 21 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas – p. Sears.

Savo 412-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2004 m. spalio 27-28 d. (2004 m. spalio 27 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, 154 nariams balsavus „už“, 3 „prieš“ ir 7 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Įžanga

1.1 Policikliniai aromatiniai angliavandeniliai (PAH) yra natūraliai aplinkoje sutinkamos medžiagos, susidarancios tada, kai anglies turintys junginiai deginami žemoje temperatūroje nekontroliuojamomis sąlygomis. Taip atsitinka miškų gaisrų ir ugnikalnių išsiveržimų metu, dėl žmogaus veiklos – tokios kaip rūkymas, būsto šildymas, energijos gamyba ir vairavimas naudojant iškastinį kurą, gaminant maistą bei deginant atliekas ir dėl daugelio technologinių procesų. PAH natūraliai aptinkami žalioje naftoje ir anglyje, o kadangi jie susidaro lengvai ir yra stabilūs, susikaupia pradinųjų krekingo ir distiliavimo stadijų metu.

1.2 Po tokio dalinės oksidacijos proceso gaunamas mišinys junginių su sujungtais nesočiaisiais 5-nariais ir 6-nariais anglies žiedais, kurie gali pasikartoti faktiškai bet kuria kryptimi. Buvo nustatyta apie 600 struktūrų, tačiau kaip tarpiniai junginiai buvo apibūdintos ar išskirtos tik kelios. Didesniais kiekiais specialiai nebuvo gaminamas nė vienas junginys. Toliau vykstant oksidacijai, susidaro suodžiai (t.y. negrynos anglies dalelės), su kuriais yra dažnai siejami PAH.

1.3 Kadangi PAH visada aptinkami nediferencijuotose grupėse, individualias PAH savybes nelengva nustatyti (ir dėl tos pačios priežasties tokios savybės yra gana nereikšmingos). Vis dėlto, kadangi gali būti, jog kai kurie PAH turi kancerogeninį poveikį gyvūnams, tikslinga klasifikuoti mišinius kaip galinčius sukelti vėžį žmonėms. Todėl alyvą ir kai kuriuos kitus preparatus, kuriuose esama PAH, būtina žymėti apie riziką išpėjančiomis ir apsauginėmis etiketėmis bei tinkamai su jais elgtis, kad būtų užtikrinta darbuotojų sauga. Jeigu įmanoma, procesai, dėl kurių į aplinką gali patekti PAH, turėtų būti kontroliuojami arba jų turėtų būti vengiama.

1.4 Vienas iš tokių procesų yra alyvos užpildas gaminant automobilių, krovinių transporto priemonių, motociklų, lenktyninių automobilių ir lėktuvų padangas. Tokia alyva, kuri gali sudaryti iki 28 % padangos protektoriaus, suteikia tokias savybes, kurios nėra reikalingos korpusui. Jei protektorius neatlieka numatytų funkcijų arba nėra patikimas, kvestionuojama sauga ir eksploatacija, o akivaizdžias pasekmes patiria transporto priemonių vairuotojai.

1.5 Technine prasme alyva turi skaidyti gamtinių ir sintetinių kaučiuką bei kitas padangoms gaminti naudojamas medžiagas, ji turi būti patvari ir stabili, gerai pasiskirstyti ir išlikti kaučiuko formoje, funkcionuoti skirtingomis temperatūros ir drėgnumo sąlygomis, taip pat turi būti saugi gamybos metu ir ją naudojant. Alyvos turi būti daug, ji turi būti gaminami pagal visuotinai sutartas specifikacijas, gaunama iš konkuruojančių tiekėjų žemesne nei kaučiukas kaina, siekiant sumažinti bendrą padangų kainą.

1.6 Šias specifikacijas atitinkančią labai aromatinių alyvą, kuri vadinama distiliuotais aromatiniais ekstraktais (DAE), nuo seno tiekė pirmaujančios naftos gamintojos. Būtiną solvatacijos stiprumas priklauso nuo bendro alyvos aromatiškumo, kuris savo ruožtu priklauso nuo PAH kiekio. Kadangi padangų protektoriai nusidėvi, turi būti daroma prielaida, kad šie PAH patenka į aplinką. Dar neaišku, ar ši emisija yra didelė, lyginant su kitomis emisijomis. Kaip bebūtų, Europoje ši alyva jau keičiama kita alyva ir šį procesą reikia tinkamai užbaigti.

1.7 Tai ypač svarbu todėl, kad pasaulyje DAE atsargos taip pat tampa ribotos, o modernios perdūrimo įmonės dabar pagrindinį dėmesį skiria didesnės vertės visiškai hidrogenizuotų (t.y. silpnai aromatinių ir sumažintos solvatacijos) produktų gamybai bei „švariame“ benzinui ir kuro produktams.

1.8 Atsižvelgiant į tai, kad Europoje kiekvienais metais pagaminama apie 300 milijonų padangų, o pasaulinėje rinkoje užpildų ir technologinių alyvų, skirtų padangų pramonei, siekia beveik 1 milijoną tonų, alyvos tiekėjams, padangų gamintojams ir kitiems reguliuotojams labai rūpi dirbti rentabiliai ir tuo pat metu mažomis arba priimtinomis sąnaudomis toliau siekti saugos ir aukštų veiklos rezultatų.

1.9 Iki šiol buvo pasiūlytos dvi nekancerogeninių alyvų formulės, iš alyvos tiekėjų reikalaujančios įvairaus dydžio investicijų, o iš padangas gaminančių bendrovių – formulių pakeitimo. Šios dvi formulės yra žinomos kaip nuosaikaus ekstrahavimo solvatai (NES) ir apdoroti distiliuoti aromatiniai ekstraktai (ADAE). Už Europos ribų kiti tiekėjai gali būti sukūrę kitokių alyvų.

1.10 Kiek galima spręsti (kadangi dėl nepaprastai didelės konkurencijos padangų rinkoje išsamesnė informacija viešai neprieinama), jau įvyko tam tikrų pokyčių – pavyzdžiui, gaminant žieminės padangas ir padangas sunkvežimiams, kurių protektoriams apsauga nuo drėgmės nėra tokia svarbi. Tačiau visuotinai sutariama, kad geresnėmis eksploatacinėmis savybėmis pasižyminčių vasarinių padangų pakeitimas, jau nekalbant apie lenktyninių automobilių ir lėktuvų padangas, užtruks daug ilgiau. Be to, trūksta NES ir ADAE projektinių pajėgumų, be jau paminėtų DAE atsargų ribotumo.

1.11 Kad norimi pokyčiai įvyktų laiku bei laikantis kitų konkurenciją, ir sveikatos apsaugą bei saugumą reglamentuojančių ES teisės aktų, pramonės sektorių atstovai (CONCAWE, IISRP ir BLIC) dirbo kartu su Komisija ir kitomis reguliavimo institucijomis, kad būtų sutarta dėl tinkamo gamybos būdo ir reglamentavimo pagrindų. Tačiau šioje srityje vis dar nėra atlikti tyrimai siekiant nustatyti, kokia alyva yra tinkama naudoti Europoje, taip pat dar neatlikti visų į rinką pateiktų padangų, nesvarbu, ar jos pagamintos ES ar ne, tyrimai, siekiant įrodyti, kad gatavuose gaminiuose buvo naudojama aprobuota mažos PAH koncentracijos alyva.

2. Komisijos pasiūlymo santrauka

2.1 2003 m. liepos mėnesį Komisija pasiūlė įvesti bendrą apribojimą sunkiesiems metalams ir PAH aplinkos ore. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas dėl šio pirmo pasiūlymo savo nuomonę paskelbė 2004 m. vasario mėnesį. Dabartiniu pasiūlymu, kuris taip pat buvo paskelbtas 2004 m. vasarį, siekiama sukurti vidaus rinką bei užtikrinti aukšto lygio žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą, į 76/769/EEB direktyvos priedą Nr. 1 įtraukiant tam tikrus PAH. Išvardintų PAH nėra

(DGA) medžiagos, kurių gaminama labai daug, ir nebuvo įtraukti nei į vieną iš keturių prioritetinių, naudojamų medžiagų įvertinimo sąrašų. Tačiau kaip grupė, remiantis JTO Europos ekonomikos komisijos šalims protokolą ir konvencija, jie yra laikomi patvariais organiniais teršalais (POT).

2.2 Vienas konkretus PAH – benzpirenas (BaP, CAS numeris 50-32-8) pagal direktyvą 67/548/EEB klasifikuojamas kaip 2 kategorijos kancerogeninė, mutageninė ir reprotoksinė medžiaga, kuri siūloma kaip kokybinis ir kiekybinis kitų PAH buvimo rodiklis.

2.3 Alyva negalės būti parduodama rinkoje ir naudojama padangų gamybai, jei jos sudėtyje bus daugiau nei 1mg/kg BaP arba daugiau nei 10 mg/kg visų išvardintų PAH bendrai sudėjus.

2.4 Komisija pripažįsta, kad dar reikia įveikti daugybę techninių problemų, todėl bendra taikymo data nustatoma kaip 2009 m. sausio 1 d. Lenktyninių automobilių padangų atžvilgiu tai būtų taikytina nuo 2012 m. sausio 1 d., o dėl lėktuvų padangų - nuo kaž kurios datos ateityje, dėl kurios dar turi būti nuspręsta. Tai, kad nėra tinkamų harmonizuotų tyrimo metodų PAH koncentracijai alyvoje ir padangose nustatyti, pavyzdžiui, iš Europos Standartizavimo komiteto (CEN) arba Tarptautinės standartizavimo organizacijos (ISO) pusės, neturėtų užlaikyti direktyvos įsigaliojimo.

2.5 Komisija atkreipia dėmesį, kad dėl mokslinių tyrimų duomenų apie PAH neigiamą poveikį sveikatai ji konsultavosi su Toksiškumo, ekologinio toksiškumo ir aplinkos mokslinių komitetu (TETAMK).

2.6 Valstybės narės turės vienerius metus laiko išleisti įstatymus, kurių reikia, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Laikas bus pradėtas skaičiuoti nuo šio pasiūlymo įsigaliojimo datos, pasitarus, kaip to reikalauja Sutarties 95 straipsnis, su Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu (EESRK) ir laikantis bendro sprendimo procedūros Europos Parlamente.

3. Bendros pastabos

3.1 Šis pasiūlymas, kuris papildė kitus PAH kontrolės aktus, remiasi Vokietijos Umweltbundesamt (UBV) 2003 m. kovo 18 d. ir Švedijos nacionalinės chemikalų inspekcijos (KEMI) 2003 m. kovo 27 d. pranešimais apie įtariamą padangų atplaišų neigiamą poveikį sveikatai ir aplinkai. Kaip pranešta TETAMK 2003 m. lapkričio 12 – 13 d. 40-oje plenarinėje sesijoje priimtoje nuomonėje, juos peržiūrėjo TETAMK.

3.2 TETAMK sutiko, kad atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas priežastis, PAH kaip grupę turi būti laikoma galimais kancerogenais žmonėms ir kad PAH patenka į aplinką padangų nusidėvėjimo pasekoje. Tačiau ji tik iš dalies parėmė pasiūlymą, kad BaP būtų naudojamas kaip kokybinis ir kiekybinis kitų PAH buvimo rodiklis ir labai abejojo šio patekimo kelio bendru poveikiu.

3.3 Apibendrinant, PAH emisijos nusidėvint padangoms prisideda mažiau nei dviem procentais prie bendro poveikio žmonėms, o likusieji 1.1 paragrafe paminėtieji šaltiniai tuo tarpu sudaro likusius daugiau nei 98 procentus. Tai atitinka daug kartų atliktus Pasaulinės sveikatos apsaugos organizacijos įvertinimus, kad pagrindinės oro taršos ir su tuo susijusių ligų, įskaitant vėžį, priežastys yra rūkymas ir medienos bei anglies deginimas šildymo ir maisto gamavimo tikslais. Todėl TETAMK reziūmavo, kad „PAH apribojimas padangų gamyboje nepadarys ženklaus poveikio PAH koncentracijai aplinkos ore ir nuosėdose“.

3.4 Iš čia seka, kad įprastas teiginys, jog direktyva „duos naudos užtikrinant aukšto lygio žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą“ šiuo atveju ne visai tinka. Alyva jau yra žymima etiketėmis ir su ja gali būti saugiai dirbama darbo vietose pagal esančias teisės normas dėl pavojingų medžiagų. Todėl šis pasiūlymas neduos jokios naudos darbo vietose ir duos minimalią naudą aplinkai.

3.5 Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį, kad šis pasiūlymas, kaip ir Tarybos direktyvos 76/769/EEB dvidešimt šeštos pataisos atveju bandant apriboti natūraliai aplinkoje sutinkamo chromo VI koncentraciją cemento gamyboje, kuriuo klausimu EESRK pateikė savo nuomonę 2003 m. kovą, išplečia direktyvos užmojį maksimaliai iki arba už numatytų ribų. PAH nėra nei sąmoningai gaminami, nei parduojami rinkoje kaip tokie. Tai pripažįstama Priede – kur apribojimai yra teisingai taikomi PAH turintiems produktams – tačiau ne pavadinime, kuris dėl to turi būti pataisytas.

3.6 Taip pat kelia painiavą pavadinime ir tekste esančios nuorodos į „tam tikrus PAH“ kaip į konkrečią ir reikšmingą grupę. Atsižvelgiant į tai, kad, kaip pažymi TETAMK, yra apibūdinta labai nedaug PAH, o iš šių netgi dar mažiau yra įrodyta, kad nepanašu, jog jie būtų kancerogenai, turi būti padaryta išvada, kad visa klasė kelia pavojų, kur įmanomas poveikis žmonėms. Todėl apribojimai prekybai ir naudojimui turėtų būti apribojimai „padangų gamyboje naudojami didelį PAH kiekį turinčiai alyvai bei šios alyvos savo sudėtyje turinčioms padangoms“.

3.7 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, o taip pat į persidengimą su ankstesniu Komisijos pasiūlymu dėl sunkiųjų metalų ir PAH aplinkos ore, teigiama, kad ši direktyva yra nereikalinga ir turėtų būti atšaukta. Rinka tapo suskaldyta, anksčiau naudotą vieną produktą dabar reikia keisti mažiausiai dviem. Poreikiams patenkinti trūksta projektinių pajėgumų. Vis dar kelia susirūpinimą pakaitalų formulių saugumas; jei su mažos PAH koncentracijos alyva pagamintų padangų protektoriai išeis iš rikiuotės eksploatuojant, vietoj hipotetinių mirčių, kuriomis naudojamosi prevenciniams veiksams pateisinti, įvyks tikros mirtys.

3.8 EESRK supranta šią susirūpinimą, tačiau yra įsitikinęs, kad direktyvos priėmimas turi būti tęsiamas, išsamiai konsultuojantis su susijusiomis pramonės šakomis, kad būtų sėkmingai pereita prie mažos PAH koncentracijos alyvos naudojimo padangų gamyboje visame pasaulyje. Ši nauja alyva, be abejonės, visais su sauga susijusiais aspektais turi atitikti tuos pačius būtinausius funkcionavimo reikalavimus. Todėl veikiančios, konkurencingos ir patikimos šių naujų produktų vidaus rinkos Europoje sukūrimas yra pakankamas ir deramas motyvas šiam pasiūlymui.

3.9 Kalbant apie laiką, lemiamos reikšmės turi susitarimas dėl to, kuriuos tyrimus atlikti nustatyti, kokia alyva bus tinkama naudoti. Esamame priede siūloma atlikti tyrimus pavienių PAH buvimo nustatymui. Tai netinka veikiančių stambių naftos perdirbimo įmonių nepertraukiamam darbui, kur specifinių srautų faktinės cheminės sudedamosios dalys kinta priklausomai nuo to, kokia žaliavinė nafta yra perdirbama. Kiti tyrimai, tokie kaip Naftos instituto pateiktieji IP-346 (kurie tikrina bendrą PAH turinį išmatuojant trinarių – septynnarių žiedų PAH, gautų ekstrahuojant tirpikliu dimetilsulfoksidu, kiekį) jau yra naudojami naftos pramonėje pagal direktyvą 67/548/EEB kaip priimtina kancerogeninė priemonė. Naftos pramonei CONCAWE atliktos studijos patvirtina TETAMK nuomonę, kad matuojant vien tik BaP sąsaja su bendru potencialiu kancerogeniškumu išreiškiama prastai. Todėl primygtinai rekomenduojama naudoti IP-346 skirtingos alyvos charakterizavimui ir testavimui.

3.10 Siekiant apsaugoti Europos padangų pramonę – ir aplinką, jei tokia nauda egzistuoja, – turi būti atliekami panašūs importuojamų padangų gamybai naudojamos alyvos tyrimai. Tarptautinės standartizavimo organizacijos standarto projekte (ISO TC 45/SC 3 N, datuoto 2003 m. spalio 29 d.) siūloma peržvelgti ir pateikti pastabas dėl tyrimų metodo kaučiuko mišiniuose esančios alyvos tipui nustatyti. Šis darbas turi būti patenkiamai užbaigtas prie įgyvendinant šią direktyvą.

3.11 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, turėtų būti įmanoma išspręsti esamus atsargų apribojimus, ypač ADAE atžvilgiu, kuriems reikalingos didesnės investicijos nei NES. Tačiau visa tai užima laiko, o esamas reikalavimas, kad visų bendros paskirties padangų pakeitimas būtų baigtas iki 2009 m. sausio d. kuo toliau, tuo labiau atrodo neįvykdomas. Atsižvelgiant į tai, kad šio pasiūlymo nauda greičiausiai bus minimali, o nesėkmingų receptūrų perdirbimo pavojai ir kaštai dideli, EESRK siūlo, kad pradžioje paskelbtas galutinis terminas būtų pratęstas 12 mėnesių iki 2010 m. sausio 1 d. Netgi dėl tokio termino tarp įvairių konkuruojančių suinteresuotų šalių vyks didelio masto derybos. Komisija ir toliau išlaikys pagrindinį vaidmenį palengvinant šį procesą ES teisinių suvaržymų rėmuose ir galų gale sėkmingai jį užbaigiant.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Remiantis tuo, kas išdėstyta aukščiau, šio pasiūlymo pavadinimas ir tolesnė formuluotė turėtų atitikti bendrą tikslą įvesti apribojimus „padangų gamyboje naudojamų didelį PAH kiekį turinčios alyvos prekybai ir naudojimui bei šią alyvą savo sudėtyje turinčioms padangoms“.

4.2 Tai turėtų atspindėti priede, apribojimus skiriant padangų, pagal IP-346 turinčių daugiau nei 3 procentus dime-tilsulfoksido ekstrahuojamų medžiagų ir todėl pagal direktyvą 67/548/EEB klasifikuojamų kaip kancerogeninių, gamyboje naudojamos alyvos prekybai ir naudojimui. Visos nuorodos į BaP kaip rodiklį ir į kitus pavienius PAH turi būti išbrauktos.

4.3 Kaučiuko mišiniuose, o ypač padangose, esančios alyvos apibūdinimui turi būti sukurtas ir į šią direktyvą įtrauktas tarptautinis standartinis tyrimo metodas.

4.4 Turi būti palikta pakankamai laiko kaučiuko ir padangų pramonės šakoms užbaigti šiuo metu vykstantį receptūrų perdirbimo darbą, o naftos pramonei – investuoti ir aprūpinti reikalingomis žaliavomis. Šiuo metu manoma, kad visos šalys galėtų įvykdyti tokius reikalavimus iki 2010 m. sausio 1 d., todėl ši data pasiūlyme turi būti įtraukta kaip pirminis galutinis terminas. Dėl dalinės išimties lenktyninių automobilių, lėktuvų ir kitų aukštų eksploatacinių charakteristikų galutinio vartojimo padangoms turėtų būti susitarta su suinteresuotomis šalimis; remiantis tuo, kas išdėstyta aukščiau, sunku įžvelgti, kad šie pokyčiai duotų išmatuojamą naudą, lyginant su aiškiais pavojais visoms susijusioms šalims nefunkcionavimo (išėjimo iš rikiuotės) atveju.

2004 m. spalio 27 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkė

Anne-Marie SIGMUND
